

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona - Prečišćeni tekst („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 7/10 i 3/23), na prijedlog Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice, Vlada Zeničko-dobojskog kantona, na 115. sjednici, održanoj 30.01.2026. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Usvaja se Analiza razvoja socijalnih usluga za osobe sa teškoćama u razvoju u Zeničko-dobojskom kantonu, koja čini sastavni dio ovog zaključka.

II.

Zadužuje se JU Centar za djecu i odrasle osobe sa teškoćama u razvoju Zeničko-dobojskog kantona da uspostavi organizacionu radnu jedinicu za područje Grada Zenica i u saradnji sa Ministarstvom za rad, socijalnu politiku i izbjeglice radi na unapređenju usluga u svom domenu.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____/26

Datum, 30.01.2026. godine

Zenica

PREMIJER

Nezir Pivić

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,

1x JU Centar za djecu i odrasle osobe sa teškoćama u razvoju

Zeničko-dobojskog kantona, putem Ministarstva,

1x a/a.

**Analiza razvoja socijalnih usluga za osobe sa teškoćama u
razvoju u Zeničko-dobojskom kantonu**

Zenica, januar 2026. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
SVRHA I CILJ ANALIZE.....	4
METODOLOGIJA.....	5
ZAKONSKA REGULATIVA	6
SITUACIONA ANALIZA	7
1. PROSTORNI KAPACITETI I OPREMA	7
2. KADROVSKI RESURSI	8
3. USPOSTAVLJENE USLUGE	8
4. KORISNICI	9
PREGLED STANJA NVO SEKTORA	9
SWOT PROCJENA	12
ZAKLJUČNA RAZMATRANJA	14
PREPORUKE.....	15

UVOD

Zeničko-dobojski kanton ima višegodišnju praksu razvoja socijalnih usluga i podrške osobama s teškoćama u razvoju. Ove aktivnosti su realizovane kroz podršku nevladinim organizacijama, razvijanje svijesti, podršku za razvoj dobre prakse i osnivanje ustanova, te u konačnici kroz osnivanje Javne ustanove Centar za djecu i odrasle osobe sa teškoćama u razvoju Zeničko-dobojskog kantona (u daljem tekstu: JU Centar za osobe sa teškoćama). Na ovaj način je uspostavljen sistemski i inovativan pristup podršci kroz dnevno zbrinjavanje i poticaj razvoja u funkcionisanju osoba s teškoćama i invaliditetom u njihovom bližem životnom okruženju.

Slijedom dobre prakse, a na osnovu inicijative Kantonalnog udruženja roditelja osoba s cerebralnom paralizom i drugim onesposobljenjima "DLAN" (u daljem tekstu: Udruženje "Dlan"), Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice u saradnji s JU Centar za osobe sa teškoćama i predstavnicima nevladinih organizacija Udruženje "Dlan" i Udruženje "Mala sirena" su održali više radnih sastanaka u iznalaženju modela unapređenja usluga i integraciji podrške koju je NVO sektor razvio kroz projektne aktivnosti podrške djeci i odraslim osobama sa teškoćama u razvoju i invaliditetom. Tendencija ovih radnih sastanaka, ali i konkretnih akcija realizovanih kroz javne pozive preko JU Centar za djecu i odrasle sa teškoćama je bila da se širi mogućnost podrške osobama s teškoćama u razvoju kroz podizanje kvalitete postojećih usluga, ali i razvoj novih i da iste budu dostupne svim ili većem broju osoba s teškoćama u razvoju i invaliditetom kroz razvoj partnerskog odnosa JU Centar za osobe s teškoćama i udruženjima koja kroz programske aktivnosti su usmjerene na razvoj podrške prema djeci i odraslim s teškoćama u razvoju (u daljem tekstu: NVO).

U skladu sa navedenim tendencijama pokrenuta je i poslanička inicijativa od strane zastupnika Bulajić Gorana, na 37. sjednici Skupštine Zeničko-dobojskog kantona, koja je održana 24.03.2025. godine, a ista se odnosila na *"pokretanje aktivnosti u cilju iznalaženja mogućnosti saradnje između JU Centra za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona i udruženja sa područja Zeničko-dobojskog kantona koja djeluju u oblasti poboljšanja statusa djece i odraslih osoba s teškoćama u razvoju"*.

Uvažavajući pokrenute inicijative, zagovaranja i iskazanu posvećenost učesnika na radnim sastancima koje je organizovalo ovo ministarstvo, Ministar za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je Rješenjem, broj: 09-04-10199-4/25 od 05.09.2025. godine, imenovao Radnu grupu za izradu analize o stanju i razvoju socijalnih usluga za osobe s teškoćama u Zeničko-dobojskog kantona. U sastav ove radne grupe imenovani su: Edin Arnaut i Elizabeta Perić iz Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice (u daljem tekstu: Ministarstvo), Ernad Metaj i Kanita Sarajlić iz JU Centar za osobe sa teškoćama u razvoju Zeničko-dobojskog kantona, te Harun Aliefendić i Selvedin Dedić ispred nevladinih organizacija. Članovi Radne grupe su zaduženi da izrade analizu o stanju i razvoju socijalnih usluga za osobe sa teškoćama u Zeničko-dobojskom kantonu i ujedno zagovaraju unapređenja usluga za osobe sa teškoćama u razvoju. U kontekstu navedenog Radna grupa je pristupila izradi ovog dokumenta.

SVRHA I CILJ ANALIZE

Svrha analize je da se ukaže na postojeće stanje resursa, kvalitet, dostupnost i pristupačnosti usluga dnevnog zbrinjavanja i podrške za osobe s teškoćama na području Zeničko-dobojskog kantona, odnosno da se sagleda mogućnost jasnog definisanja okvira za donošenje odluka o modelima saradnje i integracije javne ustanove i nevladinog sektora u oblasti socijalne zaštite i inkluzije. Analiza će poslužiti kao podloga osnivačima, donosiocima odluka i potencijalnim donatorima da razumiju prednosti, izazove i potencijalne ishode ovakvog partnerstva. Zatim će poslužiti kao dubinsko snimanje trenutnih mogućnosti i kapaciteta JU Centar za osobe sa teškoćama kao i drugih davaoca sličnih ili istih usluga koje bi u pravom svjetlu pokazale isplativost, kako u smislu za krajnjeg korisnika tako i u ekonomskom smislu osnaživanja ove ustanove koja bi trebala da bude nosilac svih aktivnosti i da u konačnici disperzijom svojih usluga omogućiti i širi spektar istih u svim dijelovima kantona. Analizom će se nastojati obuhvatiti metode pristupa i rada sa djecom i odraslim sa teškoćama u razvoju, u skladu sa Konvencijom o pravima i položaju osoba s invaliditetom i Konvencijom o pravima djeteta, koristeći se inovativnim metodama koje se primjenjuju kako u okruženju tako i u Europskoj uniji.

Cilj je prepoznati dobre prakse i modalitete podrške osobama s teškoćama koji se mogu integrisati i razviti u mreži socijalnih usluga JU Centar za osobe sa teškoćama. Zatim da se ukaže na mogućnosti institucionalne saradnje i integracije između ove ustanove i nevladinih organizacija kroz analizu postojećih kapaciteta, iskustava i usluga, s ciljem identifikacije zajedničkih interesa proširenja obuhvata, kvaliteta i održivosti podrške djeci i odraslima sa teškoćama u razvoju.

Glavni ciljevi analize su:

- Procijeniti komplementarnost aktivnosti, programa i raspoloživih kapaciteta između JU Centar za osobe sa teškoćama u razvoju i organizacija civilnog društva, s ciljem unapređenja podrške korisnicima i zajednici.
- Identificirati potencijalne sinergije koje mogu unaprijediti kvalitet, dostupnost i efektivnost podrške korisnicima.
- Predložiti realne modele saradnje koji su usklađeni sa zakonskim okvirom i praksama u BiH.
- Utvrditi kako ovakva saradnja može doprinijeti dugoročnoj održivosti, efikasnosti i društvenoj inkluziji.
- Kreirati osnovu za buduće zajedničke projekte i mogućnosti finansiranja.

METODOLOGIJA

U ovoj analizi korištena je metoda analize sadržaja zakona i propisa, strateških dokumenta, akcionih planova, programa, izvještaja i analiza iz oblasti zaštite djece i odraslih osoba. Zatim su provedena dodatna prikupljanja podataka o pruženim uslugama, broju djece i odraslih sa teškoćama iz evidencija JU Centra za osobe sa teškoćama, drugih ustanova socijalne i dječije zaštite, Ministarstva i nevladinih organizacija koje djeluju u ovoj oblasti.

Ključna pitanja:

- Koji su pravni i institucionalni modeli saradnje/integracije NVO u JU Centar za osobe sa teškoćama (supružanje usluga, ko-lokacija, ugovaranje usluga, partnerstva, koncesije, grantovi, licenciranje)?
- Koje su zakonske mogućnosti i kapaciteti JU Centra za osobe sa teškoćama i NVO za pružanje specijaliziranih usluga (kadrovi, prostor, oprema, standardi kvaliteta)?
- Koji su troškovi, koristi i rizici po korisnike i po ustanovu?
- Kako osigurati zaštitu korisnika, etičke standarde, kontinuitet i finansijsku održivost?

Pregled zakonodavnog i strateškog okvira

- Analizirati zakone (socijalna zaštita, NVO, javne ustanove, javno-privatna partnerstva).
- Pregledati kantonalne i državne strategije za socijalnu inkluziju, prava osoba s invaliditetom, obrazovanje i zdravstvo.
- Identificirati formalne mogućnosti za ugovaranje usluga i integraciju dobrih praksi NVO u javni sistem.

Situaciona analiza JU Centra za osobe sa teškoćama i NVO

- Analiza prostora, opreme, stručnih i ljudskih kapaciteta JU Centra za osobe sa teškoćama.
- Mapiranje postojećih usluga, obima i strukture korisnika.
- Pregled svih NVO koja se bave djecom i odraslim s teškoćama u razvoju
- Analiza kapaciteta i usluga NVO (stručni kadar, broj korisnika, vrste usluga).
- Identifikacija preklapanja i komplementarnosti usluga.

Terensko istraživanje

- Polustrukturirani intervjui sa svim relevantnim akterima, uključiti najmanje 4-6 NVO
- Fokus grupe sa roditeljima djece i odraslih korisnika (poseban akcenat na izazove i potrebe).
- Anketa za širu grupu roditelja i korisnika (kvantitativni podaci o zadovoljstvu uslugama, prioritetne potrebe)

Analiza modela dobre prakse

- Pregled primjera integracije dobre prakse NVO u javne servise [region i šire].
- Komparacija sa lokalnim kontekstom.
- Identifikacija faktora uspjeha i mogućih prepreka.

SWOT analiza i procjena opcija integracije

- SWOT analiza kapaciteta JU Centar za osobe s teškoćama i NVO-a.
- Razrada 2–3 modela saradnje (npr. ko-lokacija, ugovaranje specifičnih usluga, konzorcij/kooperativa).
- Procjena svakog modela kroz kriterije: zakonska izvodljivost, finansijska održivost, kvalitet usluge, obuhvat korisnika, prihvatljivost od strane roditelja i institucija.

ZAKONSKA REGULATIVA

Bosna i Hercegovina je ratifikovala međunarodne dokumenta kojima se uređuje pitanje podrške i zaštite osoba s invaliditetom i teškoćama u razvoju, te su dio njenog pravnog sistema. Odredbe koje regulišu pružanje podrške i zaštite ove populacije su propisane u Konvenciji Ujedinjenih nacija o pravima osoba s invaliditetom, Evropskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Evropskoj socijalnoj povelji i drugim dokumentima za koje se država obavezala provoditi.

U domaćem zakonodavstvu, osnovna socijalna prava, podrška i korisnici istih su propisani odredbama Zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH”, br: 36/99, 54/04, 39/06, 14/09, 45/16, 40/18, 16/23), Zakona o jedinstvenim načelima i okviru materijalne podrške licima sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 13/25), Zakona o materijalnoj podršci porodicama s djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, broj 52/22 i 58/24), Zakona o hraniteljstvu u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 19/17 i 52/22), Zakona o ustanovama socijalne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj: 64/22), a u Zeničko-dobojskom kantonu definisana su Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom - Prečišćeni tekst (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona, broj: 4/25 - u daljem tekstu: Kantonalni zakon).

Također, kroz reformske aktivnosti i podršku dobrim praksama harmoniziraju se propisi, te je u ovom domenu važno napomenuti da je u proceduri izrade Zakon o socijalnim uslugama i Zakon o osnovama stručnog rada u oblasti socijalne i dječije zaštite u Federaciji BiH.

U skladu sa međunarodnim dokumentima i domaćim zakonodavstvom podrška i zaštita osoba s invaliditetom i teškoćama u razvoju se uređuju i kroz strateške dokumente. Prije svega podrška i zaštita prepoznata je u Strategiji razvoja socijalne i dječije zaštite u Federacije BiH za period

2024-2030. ("Službene novine Federacije BiH" broj: 72/24) gdje je jasno naznačeno opredjeljenje ka razvoju socijalnih lokanih usluga za djecu i odrasle osobe s invaliditetom kroz strateški cilj broj 2. "Smanjiti socijalnu isključenost s posebnim fokusom na porodice s djecom, osobe s invaliditetom i stare osobe", u prioritetu "Prioritet 2.1. Prevenirati institucionalizaciju" u kojem su definisane konkretne mjere. Zatim, prepoznata je u Akcionom planu za deinstitutionalizaciju u FBiH za razdoblje 2025.-2030. koji je povezan sa strateškim ciljem 2. iz navedene strategije i navodi se kao prvi ključni strateški prioritet s definisanim mjerama u ovom dokumentu. U kontekstu ovog opredjeljenja, pristup razvoju usluga socijalne zaštite definisan je i u novoj Strategiji za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji BiH 2025. - 2030. u kojoj se kroz strateški prioritet "1.2. Poticanje inkluzije kvalitete života i neovisnog življenja OSI" predviđa podrška i zaštita u prirodnom okruženju osoba s invaliditetom.

Dakle, na nivou Zeničko-dobojskog kantona, relevantni dokumenti su:

- Zakon o socijalnoj zaštiti ZDK,
- Strategije i akcioni planovi iz oblasti socijalne i dječije zaštite,
- Odluke i pravilnici Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice ZDK,
- podzakonski akti koji uređuju rad JU Centar za osobe sa teškoćama.

SITUACIONA ANALIZA

Svjesni smo da u Bosni i Hercegovini ne postoji pouzdana evidencija o ukupnom broju osoba s teškoćama u razvoju, te da mnogi od njih podršku i terapijske aktivnosti ostvaruju kroz različita udruženja i organizacije civilnog društva. Stoga za ovu analizu su prikupljeni relevantni podaci JU Centar za osobe sa teškoćama i NVO-a koji pružaju direktnu podršku djeci i odraslim osobama s teškoćama.

1. PROSTORNI KAPACITETI I OPREMA

JU Centar za osobe s teškoćama pruža podršku i usluge u centrima u Zenici na površini 630 m² (Zgrada Uprave i Odjela za rano podsticanje razvoja i ranu intervenciju, te istureno odjeljenje Dnevnog centra Visoko za dvadesetak korisnika iz Zenice u prostorijama Dom porodica Zenica), u Dobrinji - Dnevni centar Visoko - površine 1080 m², zatim u Žepču i Maglaju - Dnevni centar Žepče/Maglaj - površine 980 m² i u Tešnju - Dnevni centar Tešanj - površine centra 282 m².

Dnevni centri posjeduju 2 sportske sale, 3 senzorne sobe, logopedske kabinete, fizioterapeutske kabinete, kabineti za rad defektologa, psihologa i socijalnih pedagoga, učionice za grupni rad korisnika školskog uzrasta, te radionice za obradu drveta, vrt, tekstilna radionica i kuhinja. Opremljeni su u skladu s minimalnim standardima i potrebama korisnika (pristupacni su, imaju toalete prilagođene osobama koje se otežano kreću, liftove i druga ili uz pomagala..)

2. KADROVSKI RESURSI

JU Centar za osobe s teškoćama zapošljava 68 osoba stručnog kadra, i to: 7 diplomiranih logopeda, 11 edukatora-rehabilitatora, 3 psihologa, 8 socijalnih pedagoga, 1 socijalnog radnika, 1 diplomiranog fizioterapeuta, 5 medicinskih radnika, 3 pedagoga i radne instruktore. Mnogi od uposlenih su tu od samog početka, pa osim formalnog obrazovanja, možemo reći da kadar ima veliko iskustvo u direktnom radu sa ovom populacijom korisnika usluga.

3. USPOSTAVLJENE USLUGE

JU Centar za osobe sa teškoćama osnovana je 2014. godine, kao prva ustanova u Federaciji BiH koja je imala za cilj da kroz individualne i grupne rehabilitacijske podsticajne mjere pruži usluge:

- priprema za život djece i odraslih osobe sa teškoćama u razvoju,
- izgradnje njihovog ličnog identiteta,
- socijalne integracije i
- izgradnje kompetencija od životnog značaja.

Usluge koje JU Centar za osobe sa teškoćama pruža su:

- dnevna briga o djeci i odraslim sa teškoćama u razvoju
- rana intervencija
- procjena i praćenje djece sa teškoćama u razvoju prema međunarodnoj klasifikaciji MKF

Ove usluge se realizuju kroz:

- individualni rad
- grupni rad
- mobilni i ambulantni rad
- savjetodavne terapije
- ulazna dijagnostika
- patronažne posjete.

Usluge se pružaju u **Odjeljenju za rano podsticanje i rani razvoj** djeci od rođenja do polaska u školu. Rana intervencija pruža usluge korisnicima jednom sedmično po sat vremena, odnosno dva sata (grupa priprema za školu), ili 2 puta sedmično u skladu sa stanjem djeteta i resursima tima. Rana intervencija pruža usluge ambulantno i terenski (u osposobljenim prostorijama drugih ustanova ili u prostorijama naših dnevnih centara). Ovu uslugu pružaju logopedi (4), edukatori-rehabilitatori (4) i psiholog (1) za djecu sa područja cijelog Kantona

Usluge u **dnevnim centrima** pružaju se za djecu školskog uzrasta i za odrasle osobe u skladu sa njihovim stepenom ometenosti. Djeca školskog uzrasta pored grupnog rada dobivaju i individualne tretmane (psihološki, logopedski i fizioterapeutske tretmani). Korisnici u dnevni centar dolaze organizovanim prevozom ili privatnim prevozom, dok rad sa korisnicima traje 4 sata svaki dan.

Dnevni centri imaju i radionice (radionica za obradu drveta, tekstilna radionica, radionica kuhinja i radionica vrt) u kojima se pružaju radno-okupacione terapije za odrasle korisnike, i to od 3 do 5 puta sedmično.

Sa korisnicima u grupama (grupe su formirane na osnovu broja korisnika i obično se u grupama nalazi od 6 do 8 korisnika) rade voditelji grupe (socijalni pedagozi) i asistent u radu.

Pored navedenih usluga, Stručno tijelo za otkrivanje, procjenu, praćenje i upućivanje djece u riziku, djece s teškoćama i invaliditetom pruža usluge procjene i praćenja djece prema međunarodnoj klasifikaciji MKF. Tim Stručnog tijela se sastoji od psihologa, edukatora-rehabilitatora, logopeda i socijalnog radnika.

Sve navedene usluge ova ustanaova korisnicima pruža besplatno.

4. KORISNICI

Korisnici JU Centar za osobe sa teškoćama su djeca i odrasle osobe sa područja Zeničko-dobojskog kantona.

Pravo na usluge za rani podsticaj razvoja i ranu intervenciju imaju sva djeca od rođenja do navršених 6 godina, a usluga se pruža u prosjeku za 170 korisnika.

Korisnici dnevnih centara su djeca i odrasli preko 6 godina. Ove usluge se pružaju u Dnevnom centru Visoko u prosjeku za 68 korisnika, Dnevnom centru Zenica za 20 korisnika, Dnevnom centru Žepče/Maglaj u prosjeku za 71 korisnika, te Dnevnom centru Tešanj u prosjeku za 45 korisnika.

Dakle, broj osoba kojima se kroz rani podsticaj i ranu intervenciju, grupni i individualni rad pružaju usluge svaki mjesec u prosjeku je 374 korisnika.

Pored navedenih korisnika, Stručno tijelo od početka svog rada zaprimilo je oko 541 zahtjev, od čega je 448 zahtjeva uzeto u obradu i nalaze se u raznim fazama sistemske procjene.

PREGLED STANJA NVO SEKTORA

Kako bi se stekao uvid u trenutno stanje u udruženjima/organizacijama koje se bave radom sa djecom i odraslima sa teškoćama u razvoju, te došlo do saznanja istih o spremnosti na saradnju sa JU Centrom za osobe sa teškoćama, Radna grupa je pripremila i dostavila upitnik na adrese 9 udruženja.

Na upitnik je odgovorilo 8 udruženja, i to: Udruženje "Kutak sreće" Maglaj, Udruženje Mala Sirena Zavidovići, Udruženje DLAN Zenica, Udruženje roditelja djece s teškoćama u razvoju "Osmijeh" Tešanj, Udruženje "Budimo prijatelji" Zenica, Udruženje roditelja djece sa poteškoćama u razvoju „Naše Sunce“ Visoko, Udruženje roditelja djece sa poteškoćama u razvoju „Djeca sa izazovom“ Kakanj, Udruženje građana „Svijet u slikama“ Zenica.

Dostavljeni odgovori navedenih udruženja na pitanja iz Upitnika nisu potpuni, konkretni i u različitoj su formi, te zbog toga u nastavku pored pitanja navedeni su objedinjeni odgovori i podaci:

- *Koliko Vaša organizacija ima korisnika i koja je njihova struktura?*

Na ovo pitanje nije odgovorilo samo jedno udruženje, dok je sedam navedenih udruženja dostavilo podatke da pružaju podršku za ukupno 518 korisnika/članova, u dobi od 2 do 37 godina. Organizacije okupljaju od manjeg broja (10–40) do preko 200 korisnika. Korisnici su pretežno djeca s teškoćama u razvoju, ali su zastupljene i odrasle osobe s invaliditetom te članovi porodica.

- *Koje vrste usluga podrške pružate i u kojem obimu, (koliko tretmana korisnici imaju tokom sedmice, ili mjeseca)?*

Odgovor da pružaju više raznovrsnih usluga podrške korisnicima/članovima je dalo 5 udruženja, ali bez konkretnih podataka o broju usluga po korisnikuna sedmičnom ili mjesečnom nivou. Uglavnom pružaju različite usluge podrške: defektološke i logopedске tretmane, psihološku podršku, fizikalne terapije, senzornu integraciju, neurofeedback i srodne terapije, individualni i grupni rad, radionice (edukativne, kreativne i radno-okupacione), kratke boravake korisnika, kućne posjete mobilnih timova, savjetodavnu i informativno-pravnu podršku te druge aktivnosti na socijalizaciji. Navodi se da učestalost tretmana varira – najčešće 1 do 4 puta sedmično po korisniku, u trajanju od jednog sata, dok za pojedine grupne aktivnosti traju svakodnevno nekoliko sati.

- *Koji geografski prostor pokrivete svojim uslugama podrške?*

Na ovo pitanje većina udruženja je odgovorilo da pokrivaju prostor jedne ili više lokalnih zajednica, izuzevši Udruženja DLAN Zenica koje je navelo da usluge podrške pruža na cijelom području Zeničko-dobojskog kantona.

- *Na koji način se pružaju pomenute usluge, besplatno, ili uz nadoknadu, ambulantno, ili terenski?*

Na ovo pitanje nije odgovorilo jedno udruženje, dok četiri udruženja uzimaju mjesečnu članarinu a tri udruženja rade na volonterskoj osnovi ili pružaju besplatne usluge podrške. Udruženje “DLAN” i Mala Sirena usluge pružaju u prostorijama organizacija, te uz organizovan prevoz za korisnike koji ne mogu samostalno doći. Udruženje “DLAN” organizuje i mobilni tim gdje pruža usluge u domovima korisnika.

Većina usluga podrške je besplatna za korisnike, uz članarinu ili djelimično sufinansiranje tretmana. Za socijalno ugrožene korisnike često su predviđena oslobađanja od plaćanja.

- *Koliko imate angažovanih stručnih osoba, koje su njihove kvalifikacije i koliko je njih angažovano u stalnom radnom odnosu, a koliko privremeno i na koji period?*

U odgovorima je navedeno da u stalnom radnom odnosu po 4 stručne osobe imaju angažovane u Udruženju DLAN Zenica i u Udruženju Mala Sirena Zavidovići. Ostala udruženja nemaju stalno zaposlene, uglavnom rade po ugovorima o djelu ili na volonterskoj osnovi. Angažovan

je multidisciplinarni stručni kadar: logopedi, defektolozi/edukacijski rehabilitatori, psiholozi, socijalni pedagozi, fizioterapeuti, medicinski tehničari, pedagozi i njegovatelji.

- *Sa kakvim prostornim i tehničkim kapacitetima raspolazete, uključujući namjenska, ili specijalizirana vozila za pružanje usluga.*

Kapaciteti variraju od vrlo ograničenih prostora do savremeno opremljenih objekata sa više kabineta, senzornim sobama, fizikalnim kabinetima, igraonicama, prilagođenim sanitarnim čvorovima i vanjskim prostorima. Tehnička oprema uključuje specijalizirane terapijske aparate, didaktički materijal, IT opremu te u pojedinim slučajevima vozila prilagođena za prijevoz osoba s invaliditetom.

- *Da li Vaša organizacija ima saradnju sa JU Centar za osobe sa teškoćama i zašto?*

Dio organizacija već ima uspostavljenu saradnju kroz zajedničke aktivnosti, događaje i stručnu podršku. Druge trenutno nemaju aktivnu saradnju, ali su iskazale potrebu za određenim vidovima podrške.

- *Da li ste zainteresovani za saradnju sa JU Centrom za osobe sa teškoćama i zašto?*

Gotovo sve organizacije izražavaju interes za saradnju, integraciju ili jače partnerstvo, posebno u cilju unapređenja dostupnosti i kvaliteta usluga, razmjene znanja i stručnjaka te bolje podrške korisnicima i njihovim porodicama.

- *Imate li prijedlog za uspostavu moguće saradnje, ili unapređenje iste ukoliko postoji, (integracija ili druga vrsta saradnje)?*

Najčešći prijedlozi uključuju:

- uspostavu redovnih sastanaka i radnih grupa,
- razmjenu stručnjaka (posebno deficitarnih profila),
- zajedničke edukacije, radionice i projekte,
- sufinansiranje usluga koje pruža nevladin sektor,
- integraciju mobilnih timova i dobrih praksi u sistem javnih ustanova,
- jačanje direktne komunikacije i donošenje odluka kroz partnerski odnos.

Generalno sublimirajući sve odgovore postoji zaniteresovanost za slabiju ili jaču saradnju nevladinog i vladinog sektora, što u mnogome daje pozitivan otklon vezano za realizaciju i formiranje novih organizacionih jedinica u sklopu JU Centra za osobe sa teškoćama, što nužno ne umanjuje značaj rada nevladinog sektora u ovom segmentu pružanja usluga podrške i otvara mogućnosti da se projektnim aktivnostima konstantno radi na unapređenju svih vrsta usluga za djecu i odrasle koji koriste usluge Javne ustanove.

Odgovori udruženja koji su zaprimljeni, prikupljeni su u tabelu koja je prilog ovom dokumentu i nalazi se na dnu dokumenta kao PRILOG 1.

SWOT PROCJENA

Proces koji prati svaku detaljnu analizu i bez kojeg je teško dobiti validne pokazatelje je SWOT analiza, koja nam otvara mogućnosti da se iskoriste najbolje potencijali koji su trenutno raspoloživi sa eliminisanjem slabosti i prijetnji za uspostavu kvalitetnog organizacionog okvira u JU Centar za osobe sa teškoćama posebno akcentoranog na područja velikih gradskih sredina, koja statistički obuhvataju i najviše korisnika iz ciljne skupine.

Snage (Strengths)

- Jedinstven servis: Integracija JU Centar za osobe sa teškoćama s NVO partnerima omogućava objedinjeno djelovanje za korisnike, pri čemu Centar, kao kadrovski najjača institucija, vodi stručnu podršku, a saradnja s NVO-om se realizuje kroz razvoj zajedničkih aktivnosti u najbojem interesu za korisnike.
- Stručni kadar: JU Centar za osobe sa teškoćama ima dugogodišnje iskustvo, ključne profesionalne resurse i nosilac je pružanja usluga korisnicima u Zeničko-dobojskom kantonu, dok se vještine i iskustva projektno orijentisanog kadra iz NVO mogu koristiti kao unapređenje podrške i dodatnih kapaciteta za direktnu podršku korisnicima.
- Legitimitet i povjerenje: JU Centar za osobe sa teškoćama ima institucionalni legitimitet i povjerenje kao i NVO koje sa svojim potencijalima, koordinirano mogu doprinijeti većoj pristupačnosti, dostupnosti, kvaliteti i raspodjeli usluga i podrške, a što bi bio krajnji benefit postojećem sistemu.
- Finansijska stabilnost: JU Centar za osobe sa teškoćama ima osigurana budžetska sredstva kontinuitet i sigurnost u pružanju osnovnog spektra podrške korisnicima, dok NVO kao partneri mogu doprinositi dodatnim finansijskim resursima kroz apliciranje na javne pozive koji su nedostupni javnim institucijama, te sporazumno usmjeravati sredstva ka unapređenju kvalitete podrške i usluga.
- Bolja vidljivost: Jačanje reputacije JU Centar za osobe sa teškoćama i NVO-a kroz sinergiju kapaciteta i djelovanje - prepoznatljivost kod korisnika i potencijalnih donatora za jačanje kapaciteta te mogućnosti korištenja predpristupnih fondova.

Slabosti (Weaknesses)

- Administrativna kompleksnost: Usklađivanje različitih pravnih okvira (zakoni o JU Centar za osobe sa teškoćama i NVO) i internih procedura.
- Kultura rada: Razlike u radnoj kulturi, iskustvu i pristupu fleksibilnom pružanju podrške i usluga - ovo se može iskoristiti kao benefit jer prenos znanja i načina prilagodbe korisniku je u svakom slučaju jako bitan.

- Rizik gubitka identiteta: Strah zaposlenih i korisnika da će se izgubiti prepoznatljivost NVO ili specifičnost JU Centra za osobe sa teškoćama - treba prepoznati moguća unapređenja djelovanja i postojeći način rada kroz iskustva NVO, time što se neće gubiti identitet zaposlenih i prepoznatljivost.
- Zavisnost od budžeta: Usluge JU Centar za osobe sa teškoćama su besplatne i direktno su oslonjene na Budžet, dok su aktivnosti NVO usmjerene na projekte i javne pozive, a manje na sufinansiranje podrške kroz mjesečne članarine - ova slabost djelomično može uticati na kontinuitet, obim rada i inovativnost NVO, te će usmjeravati da se projektne aktivnosti rade u sinergiji sa JU Centrom za osobe sa teškoćama.
- Preklapanje uloga: Iako postoji potencijal za nesporazume oko odgovornosti, podrške i raspodjele resursa, postojeće procedure JU Centra za osobe sa teškoćama i dostignuti standardi u NVO minimiziraju ove rizike na način da se razvijene dobre prakse u većoj mjeri nastoje integrirati u organizaciju JU Centar za osobe sa teškoćama.

Prilike (Opportunities)

- Zakonske i strateške reforme: Propisi o osnivanju i radu JU Centar za osobe sa teškoćama kao i strateška opredjeljenja koja kroz aktivnosti uključuju i NVO, predstavljaju prilike za proširenje i unapređenje podrške i usluga.
- EU i međunarodni fondovi: Fuzija povećava šanse za veće projekte i međunarodnu podršku (IPA, UN, EU fondovi).
- Razvoj specijalizovanih programa: Postojeći resursi su dobra osnova za moguće uvođenje novih servisa (rehabilitacija, inkluzija, socijalno poduzetništvo).
- Partnerstva: Jače partnerstvo s ministarstvima, općinama, školama i zdravstvenim ustanovama, odnosno intersektorskom pristupu partnerstva.
- Zajednički resursi: Efikasnije korištenje prostora, opreme i ljudskih resursa za usmjerenu i balansiranu podršku korisnicima.
- Uspostavljanje veće organizacione jedinice pri JU Centar za osobe sa teškoćama za korisnike sa područja grada Zenica.

Prijetnje (Threats)

- Politički uticaji: Rizična zavisnost od političkih odluka pri registraciji, finansiranju, reorganizaciji i upravljanju procesima - realna prijetnja osim što se prije pokretanja svih aktivnosti mora uspostaviti politički konsenzus za ovu problematiku koja se dotiče ranjivih kategorija.
- Otpor promjenama: Negodovanje zaposlenih, sindikata, upravnih tijela, NVO-a ili korisnika koji se boje promjena.
- Nejasan zakonski okvir: Nedovoljno jasna pravna regulativa i procedure za fuziju JU Centar za osobe sa teškoćama i NVO, mogu usporiti ili onemogućiti proces.
- Finansijski rizici: Nedovoljna budžetska sredstva za JU Centar za osobe sa teškoćama i manja sredstava za projekte mogu utjecati na aktivnosti i na odustajanje ili ne apliciranje partnera na projekte.
- Nepovjerenje javnosti: Ako se proces ne komunicira transparentno, može nastati dojam centralizacije i gubitka korisničkog glasa - obavezno je predvidjeti medijsku promociju

i benefite koje donosi navedena fuzija te objasniti široj javnosti ciljeve u narednom periodu.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Osobama s teškoćama u razvoju i invaliditetom socijalne usluge pružaju ustanove socijalne zaštite uz podršku nevladinih organizacija koje imaju djelatnost pružanja pomoći i podrške djeci i odraslim s teškoćama i invaliditetom, kao i njihovim porodicama. Pored 10 centara za socijalni rad i nadležnih službi socijalne zaštite Doboj Jug i Usora, na području Zeničko-dobojskog kantona djeluje JU Centar za osobe sa teškoćama kako bi se osiguralo dnevno zbrinjavanje i podrška djeci i odraslim s teškoćama, te JU "Dom porodica" Zenica i Ustanova "Mala škola" Vareš kako bi se osigurao smještaj i zbrinjavanje djece i odraslih do prestanka razloga za izmještanje iz porodice ili završetka redovnog školovanja.

Značajna podrška, aktivnosti i mjere se poduzimaju i putem nevladinih organizacija kako bi se ova populacija i njihove porodice dodatno osnažile ili uključile u neki od procesa pomoći i podrške. Dakle, ove nevladine organizacije imaju kontakte sa članstvom, često fleksibilniji pristup, nova iskustva i dobru praksu u rješavanju životnih potreba djece i odraslih s teškoćama, tako da kroz saradnju i koordinaciju mogu znatno unaprijediti položaj djece i odraslih s teškoćama, odnosno pružiti podršku njihovim porodicama. U ovom domenu, tokom izrade ove analize na području Zeničko-dobojskog kantona prepoznato je iskustvo rada 8 nevladinih organizacija koje su kroz anketni upitnik izrazile interes za slabiju ili jaču saradnju nevladinog i vladinog sektora. Saradnja je predložena u domenu razmjene stručnjaka (posebno deficitarnih profila), zajedničke edukacije, radionice i projekte, sufinansiranje usluga koje pruža nevladin sektor, integraciju mobilnih timova i dobrih praksi u sistem javnih ustanova, jačanje direktne komunikacije i donošenje odluka kroz partnerski odnos za razvijanje i unapređenje usluga u JU Centar za osobe sa teškoćama.

Integraciju razvijene dobre prakse u usluge JU Centar za osobe sa teškoćama predložena je od Udruženja „DLAN“ tako što bi navedena integracija doprinijela još boljem i kvalitetnijem sistemskom pružanju podrške ovim populacijama, ali ne samo u centrima nego i u domovima korisnika to jeste kroz mobilni tim. Samim time bi se osigurala dostupnost podrške na način da se ide ka korisniku, a ne da korisnik ide nama. Kroz četrnaestogodišnje iskustvo udruženja DLAN došlo se do podataka da ima veoma veliki broj djece i osoba koji su u svojim domovima i jedini izlazak iz komfora doma im je hospitalizacija u neku od zdravstvenih ustanova, te im je potrebna podrška u njihovim domovima.

S tim u vezi, potrebno je pokrenuti procedure za reorganizaciju i uspostavu šireg spektra usluga pri JU Centar za osobe sa teškoćama, uspostaviti saradnju sa NVO za unapređenje podrške osobama s teškoćama, te pristupiti procesu integracije razvijene dobre praksa na područjima gdje nije uspostavljena potrebna ili dovoljna podrška djeci ili mladima s teškoćama u razvoju. Na ovaj način treba iskoristiti postojeće resurse i sinhronizirati djelatnosti, odnosno aktivnosti svih aktera u ovoj oblasti. Dakle, cilj je da postignemo optimalizaciju usluga i boravka djece i odraslih u dnevnim centrima kroz rad sa njima te da se potencijalno definišu modeli i mehanizmi djelovanja ili okviri koje proizilaze iz socijalnih usluga i programskih i projektnih aktivnosti NVO- a, ne ograničavajući obim djelovanja navedenih aktera da na svoj način nastave rad sa navedenom skupinom.

PREPORUKE

Na osnovu podataka prikupljenih u procesu izrade analize i zaključnih razmatranja Radna grupa je došla do konkretnih preporuka za unapređenje sistema razvoja socijalnih usluga i podrške osobama sa teškoćama u razvoju. Preporuke su da:

- Ministarstvo uputi prijedlog Vladi Zeničko-dobojskog kantona da se pokrene proces reorganizacije JU Centar za osobe sa teškoćama radi uspostave organizacione radne jedinice za područje Grada Zenica i unapređenje usluga;
- U proces uspostave organizacione radne jedinice za područje Grada Zenica uključiti Grad Zenicu radi osiguranja prostornih i kadrovskih resursa;
- JU Centar za osobe sa teškoćama inicira i potpiše sporazume o saradnju sa NVO koje su zainteresovane za koordinirane projektne i programske aktivnosti u pružanju podrške osobama sa teškoćama, kako bi se integrisale dobre prakse i resursi nevladinih organizacija koje su saglasne sa ovim procesom;
- Uredi pravni i finansijski okvir na osnovu kojeg bi Vlada ZDK preko nadležnih ministarstava inicirala koordinirane projektne i programske aktivnosti JU Centra za osobe sa teškoćama sa NVO.
- Osiguraju budžetskih sredstava JU Centar za osobe sa teškoćama za reorganizaciju i unapređenje usluga;

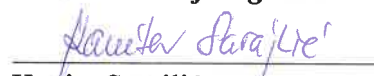
Ministarstva za rad, ocijalnu politiku i izbjeglice

Edin Arnaut

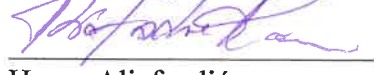

Elizabeta Perić

JU Centar za osobe sa teškoćama u razvoju Zeničko-dobojskog kantona

Ernad Metaj

Kanita Sarajlić

Koalicija organizacija osoba sa invaliditetom Zeničko-dobojskog kantona

Harun Aliefendić

Udruženje roditelja osoba oboljelih od cerebralne paralize i drugih onesposobljenja

„DLAN“ Zenica

Selvedin Dedić